

RAHAPOLIITIKA

Eesti Panga eesmärk on hinnastabiilsuse tagamine krooni fikseeritud vahetuskursi kaudu.

Eesti Pank tagab rahasüsteemi sujuva toimimise rahapoliitika vahenditega ning aktiivse osalusega majanduspoliitilises diskussioonis. Keskpanga peamine rahapoliitika vahend on krediidiasutustele pakutav välisvaluuta ostu-müügi püsivõimalus (valuutaaken). Valuutaakna kaudu on pankadel võimalik täiendada oma Eesti krooni reservi, müües selleks keskpangale soovitud kroonikogusega ekvivalentne kogus välisvaluutat, ja vastupidi – osta Eesti krooni eest välisvaluutat. Eesti Panga kasutada olevate rahapoliitika-vahendite seas on oluline roll ka kohustusliku reservi nõudel, millega kohustatakse pankasid hoidma osa oma varadest puhvritena Eesti Pangas või kvaliteetsetes välisvarades.

Pankade kohustusliku reservi määra keskpang 2009. aastal ei muutnud, see jäi kõrgele 15% tasemele. Selle põhjus olid pinged rahvusvahelistel kapitaliturgudel. Eesti pangandussüsteemi iseloomustab endiselt kõrge likviidsuse ja kapitaliseerituse tase.

Eesti krooni rahaturg oli ka 2009. aastal äärmiselt väike ning Eesti rahaturu intressimäära (TALIBOR) muutused ei mõjutanud endiselt vähemalgi määral kapitali hinda kodumaise reaalsektori jaoks.

Fikseeritud kurss ja valuutakomitee süsteem on Eestis edukalt toiminud 17 aastat. Süsteemi tugevad küljed ilmnisid äsjase languse perioodil. Palkade ja hindade paindlikkus tuli vägagi edukalt toime majanduse sisemiste ja välimiste tasakaalunäitajate kohandamisega muutunud majandusolukorras. Inflatsioon ja laenuõudlus alanesid kiiresti ning palgakasv aeglustus, mille tulemusena pöördus ka jooksevkonto ülejääki. Kui aga krooni vahetuskurss oleks sealjuures suurel määral kõikunud, oleks see mõjunud laastavalt nii reaalsektori konkurentsivõimele kui ka finantsstabiilsusele.

MAJANDUSANALÜÜS, -PROGNOOS JA -UURINGUD

Seiretegevus

Üleilmse majanduskriisi ägenemine 2008. aasta sügisel mõjutas oluliselt Eesti Panga majandusseire ja prognoosiprotsessi. Heitliku väliskeskonna tõttu muutusid 2009. aastal nii reaalmajanduse kui ka finantssektori arengu seire rõhuasetused. Ehkki seiretegevuses järgiti kuist tsükliit nagu varemgi, jätkus ka üleilmse finantskriisi haripunktil juurutatud ning finantssüsteemi olukorda hindavate operatiivsete ülevaadete koostamine. Osa neist valmis iga päev. Kui aasta teisel poolel olukord stabiliseerus, osutus võimalikuks nendest raportitest järk-järgult loobuda. Täiendava seiretegevusega olid seotud peaaegu kõik rahapoliitiliste otsuste ettevalmistamisega tegelevad keskpanga osakonnad. Seiretegevuse tulemused kajastuvad panga pressiteadetes ja avalikes kommentaarides. Eesti kui väga väikese ja avatud majanduse jaoks on väliskeskkonnas toimuva mõtestamine alati olnud regulaarse seiretegevuse vältimatu osa. Tavaliselt on põhitähelepanu olnud Euroopa Liidu riikidel. Üleilmse majandus- ja finantskriisi tõttu aga tuli 2009. aastal rohkem käsitleda tähtsamate suurriikide arengut.

Hinnastabiilsuse ja turgude paindlikkuse kõrval keskendus seiretegevus väliskeskkonna ebastabiilsusele, sealhulgas kriisi mõju edasikandumise võimalikkusele ning ülemaailmsete ja piirkondlike finantsturgude olukorrale. Finantsstabiilsuse küsimusi käsitleti tihedamalt ka rahvusvahelises koostöös. Arvestades muutunud majanduskeskkonda, suurenes vajadus hinnata kõrge võlakoormusega ettevõtete ja eraisikute võimet kohanduda muutuva majandusstruktuuri vajadustega.

Koostöö valitsusega ning valitsuse nõustamine olulistest majanduspoliitilistest küsimustest toimus tavapärasest mitmekesisemates vormides.

Majandusülevaated

Üleilmse finants- ja majanduskriisi ajal otsustati tihendada suhtlust avalikkusega ning kommenteerida keskpanga pressikonverentsidel majanduse olukorda ja arengut kuus korda aastas. Samuti avaldab Eesti Pank kaks korda aastas pikema majandusülevaate, mis sisaldab majandusprognoosi (vt ka „Eesti Panga 2009. aasta majandusprognooside põhisoõnumid” lk 125).

Kord poolaastas hindab pank finantssektori olukorda. Analüüsi tulemused avaldatakse finantsstabiilsuse ülevaates. Samuti kaks korda aastas analüüsitakse eurole ülemineku kontekstis Eesti majanduse arengu jätkusuutlikkust. Tulemused avaldatakse euro kasutuselevõtu aruandes. Fikseeritud vahetuskursi tingimustes on eriline tähtsus tööturu paindlikkusel ning tulutaseme sujuv ühtlustumine jõukamate riikide omaga eeldab tootlikkuse kasvul põhinevat paindlikku palgakujundust, seetõttu on ühekordsetest uuringutest välja kasvanud regulaarne tööturu ülevaade.

Prognoos

Eesti Pank avaldab prognoose kaks korda aastas, aprillis ja novembris (vt „Eesti Panga 2009. aasta majandusprognooside põhisoõnumid” lk 125). Prognoos hõlmab jooksvat aastat ja kaht järgnevat aastat ning sisaldab üldjuhul ka kaht riskistsenaariumit. Nii kevad- kui ka sügisprognoos avaldatakse Eesti Panga veebilehel.

USA investeerimispanka Lehman Brothersi pankrotile järgnenud järsk maailmakaubanduse langus eeldas olukorra kiiret hindamist. Seetõttu koostas Eesti Pank 2009. aasta jaanuaris täiendava vaheprognoosi. See oli eriti vajalik valitsusega peetavas diskussioonis riigirahanduse jätkusuutlikkuse taastamise kiiruse ja meetmete üle.

Eesti majanduse struktuuri kiired muutused eeldavad prognoosimudeli pidevat arendamist.

Alusmudeli uuendamise käigus ühtlustatakse ka prognoosimise meetodikat ja korraldust sellega, mida kasutatakse Euroopa Keskpankade Süsteemis. Prognoosimudeli täiustamise ülesanne on keskpangas jagatud majandusuuringute osakonna ja rahapoliitika osakonna vahel. Finantssektori käitumise prognoosimisel ja prognoosimeetodite arendamisel osaleb finantsvahenduse osakond. Majandusprognoosile tuginedes korraldab Eesti Pank regulaarselt pangandussektori tugevusanalüüse, mille meetodikat täiustatakse samuti pidevalt.

Uuringud

Eesti Panga majandusuuringud põhinevad **strateegilisel uurimisplaanil**, mis määrab uuringute üldraamistiku pangas. Aastatel 2007–2009 olid esmatähtsad valdkonnad **makromajandus- ja pangandusmudelite süsteemi arendamine, rahapoliitika- ja finantssektori uuringud** ning **Eesti rahasüsteemi jätkusuutlikkuse analüüs**. Nendel teemadel korraldati 2009. aastal 13 uurimust.

Majandusuuringute osakonnas valminud uurimustes käsitleti majandusšokkide mõju uute ettevõtete asutamisele, ettevõtete tootlikkuse tegureid ning palgakujunduse paindlikkust Eesti ettevõtetes, Eesti tööturu avanemise mõju, riigieelarve pikaajalist jätkusuutlikkust, viivislaenude arengut majandus- ja laenuotsükli jooksul jm. Lisaks jätkati pangandussektori krediidiriski mudeli ja pankade kasumlikkuse mudeli täiendamist, rahapoliitika simulatsioonimudeli koostamist ning Eesti majanduse makroprognoosi alusmudeli arendamist.

Lisaks Eesti Panga toimetistes avaldamisele on keskpangas korraldatud majandusuuringute tulemusi edukalt tutvustatud ka rahvusvahelisel tasandil. 2009. aastal avaldati uurimusi rahvusvahelise levikuga akadeemilistes teadusväljaannetes ja esitleti rahvusvahelistel teaduskonverentsidel.

2009. aastal jätkus **rahvusvaheline ja kodumaine koostöö** uuringute alal. Eesti Panga spetsialistid osalesid Euroopa Keskpankade Süsteemi liikmete ökonomeetrilise modelleerimise töögrupi ning palgaarengut analüüsiva võrgustiku töös. Koostöös Euroopa Töö-ökonomistide Assotsiatsiooni (EALE) ning Tartu Ülikooli majandusteaduskonnaga korraldati 2009. aasta sügisel Tallinnas kõrgetasemeline majanduskonverents „European Association of Labour Economists Annual Meeting 2009”, millest võttis osa enam kui 300 majandusteadlast Euroopast, Ameerikast ja mujalt. Samuti osaleti Tallinna Tehnikaülikooli eestvedamisel 2009. aasta juunis toimunud siirderiikide majandust käsitleva rahvusvahelise konverentsi „Economies of Central and Eastern Europe: Convergence, Opportunities and Challenges 2009“ korraldamisel.

Eesti Panga enda uuringute esitlemise kõrval kutsuti Eestisse oma töödest rääkima ka nimekaid **väliseksperthe**. Näiteks tutvustas Maailmapanga vanemökonomit ja Girona Ülikooli majandusprofessor Julián Messina uurimust haridustasemete ja töökohtade mittevastavuse seostest palgaga Eestis. Tokio Ülikooli majandusprofessor R. Anton Braun pidas seminari eelarvepoliitikast majanduskriisi tingimustes Hispaania ja Jaapani näitel. Soome Panga juhatuse liige Seppo Honkapohja tutvustas Põhjamaade kogemusi 1990. aastate finantskriisiga toimetulekul. Jätkus

ka maailmamainega Eesti majandusteadlasele, professor Ragnar Nurksele pühendatud loengusari, kus 2009. aastal pidas loengu Rootsi Panga president Stefan Ingves.

2009. aastal toimus kaksteist Eesti Panga **avatud seminari**, millest kümnel olid lektoriteks külalisesinejad piiri tagant ning kahel panga enda uurimistööde esitlejad.

Püsivalt oluline roll teaduskoostöös on Eesti Panga **külalisuurijate programmil** – 2009. aastal osales majandusuuringute korraldamisel viis väliseksperthe. Samuti jätkati edukalt Eesti noortele majandusteadlastele mõeldud iga-aastase **teaduspreemia** väljaandmise traditsiooni. 2009. aastal määrati preemia seitsmendat korda ja selle pälvis Tartu Ülikooli doktorant Helen Poltimäe uurimusega „Keskkonnamaksude mõju leibkondade tulujaotusele”.